

УДК 793.31(477.4)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/90-1-14>

Вячеслав ВІТКОВСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0003-0682-4759

заслужений артист України,

доцент кафедри хореографії

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *v.vitkovskiy@kubg.edu.ua*

Олег КОПІЄВСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0002-0622-7287

старший викладач кафедри хореографії

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *o.kopievskiy@kubg.edu.ua*

Оксана КУПРІЙ,

orcid.org/0009-0003-0114-2457

викладач кафедри хореографії

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка

(Київ, Україна) *o.kuprii@kubg.edu.ua*

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ОСНОВНИХ РУХІВ ЦЕНТРАЛЬНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНІЧНИХ ПРИНЦИПІВ CONTEMPORARY DANCE

У контексті нинішньої військової агресії Росії проти України актуалізується питання збереження культурного спадку, який виступає одним із головних стрижнів української ідентичності – не тільки політичної, а також культурно-історичної. Наступним викликом є її поширення та популяризація у соціокультурному просторі України та поза її межами.

У статті досліджено специфіку інтерпретації основних рухів народного танцю Центрального регіону України крізь призму технічних принципів *contemporary* танцю. Здійснено аналіз пластичної лексики, що сформувалася на основі традиційної рухової культури, обрядових жестів і танцювальних елементів, характерних для цього регіону. Особливу увагу приділено впливу традиційного вбрання на формування рухової амплітуди та динаміки, що зумовлювало вертикальність корпусу, акцентованість кроку, чіткість жестів і притаманну ритмічність. У контексті *contemporary* танцю зазначені особливості переосмислюються через принципи використання гравітації, балансу й дисбалансу, «центру–периферії» та тілесної усвідомленості. Запропоновано методику поєднання імпровізаційних практик *contemporary* із традиційними елементами українського танцю, що сприяє формуванню підґрунтя для дослідження і створення нової пластичної мови. Показано, що синтез автентичних рухів із сучасними техніками розширює можливості інтерпретації, відкриває нові шляхи сценічного втілення та забезпечує актуалізацію народної спадщини в сучасному культурному контексті.

Інтерпретація народної рухової лексики через *contemporary* сприяє створенню нових художніх сенсів, де традиційні форми набувають глибшого емоційного виміру. Залучення технік дихання, роботи з вагою та простором дозволяє трансформувати знайомі рухи в метафоричні образи, актуалізуючи їх значення для сучасного глядача та розширюючи межі хореографічної творчості.

Результати дослідження можуть бути використані у практиці постановки концертних номерів, у хореографічній педагогіці та в експериментальних проєктах, де важливим є діалог між традицією та сучасністю.

Ключові слова: хореографічний фольклор, український народно-сценічний танець, інтерпретація, центральний регіон України, контемпорарі танець.

Vyacheslav VITKOVSKIY,*orcid.org/0000-0003-0682-4759**Honored Artist of Ukraine,**Associate Professor at the Department of Choreography**Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University**(Kyiv, Ukraine) v.vitkovskiy@kubg.edu.ua***Oleg KOPIIEVSKIY,***orcid.org/0000-0002-0622-7287**Senior Lecturer at the Department of Choreography**Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University**(Kyiv, Ukraine) o.kopiiievskiy@kubg.edu.ua***Oksana KUPRII,***orcid.org/0009-0003-0114-2457**Lecturer at the Department of Choreography**Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University**(Kyiv, Ukraine) o.kuprii@kubg.edu.ua*

INTERPRETATION OF THE BASIC MOVEMENTS OF THE CENTRAL REGION OF UKRAINE THROUGH THE TECHNICAL PRINCIPLES OF CONTEMPORARY DANCE

The preservation and reinterpretation of cultural heritage have become especially significant in the context of the Russian military aggression against Ukraine, as traditional practices remain a core of Ukrainian cultural and historical identity. This article explores the interpretation of folk dance movements from the Central region of Ukraine through the technical principles of contemporary dance. The study analyzes the plastic vocabulary rooted in traditional movement culture, ritual gestures, and characteristic dance elements. Special attention is given to the impact of traditional attire on the formation of movement amplitude, rhythm, and body dynamics. These features are reconsidered through contemporary principles such as gravity, balance and imbalance, center-periphery relations, and bodily awareness. The proposed methodology integrates improvisational practices of contemporary dance with authentic Ukrainian movements, creating a foundation for developing a new plastic language. Such synthesis expands interpretative possibilities, enriches stage embodiment, and ensures the relevance of folk heritage in modern cultural contexts. The interpretation of folk vocabulary through contemporary techniques also generates new artistic meanings, where traditional forms gain metaphorical and emotional depth. The findings can be applied in concert choreography, dance pedagogy, and experimental projects that emphasize dialogue between tradition and modernity.

Furthermore, the research highlights the importance of intercultural dialogue and global visibility of Ukrainian dance traditions. By rethinking folk elements through the prism of contemporary techniques, choreographers are able not only to preserve cultural memory but also to introduce it into international artistic discourse. This approach allows Ukrainian choreography to be perceived as a dynamic and innovative field that contributes to world cultural diversity. The methodology proposed in the study can serve as a practical tool for educators, performers, and researchers, fostering creative experimentation while strengthening national identity.

Key words: *choreographic folklore, Ukrainian folk-stage dance, interpretation, Central region of Ukraine, contemporary dance.*

Постановка проблеми. У сучасному хореографічному мистецтві дедалі більшої ваги набувають інтеграційні процеси, які передбачають взаємопроникнення традиційних і модерних пластичних систем. Український народний танець, зокрема рухова лексика центрального регіону, є вагомим джерелом автентичних виразних засобів, що зберігають ідентичність національної культури. Центральний регіон України має багату і різноманітну танцювальну спадщину, що відзначається специфікою рухів, ритміки, пластики та характерності, які стали втіленням локальної ідентичності та культурної пам'яті. Проте значна частина цих

рухових традицій ризикує залишитися лише у фольклорно-етнографічному контексті, не отримавши нового прочитання у сучасному мистецькому дискурсі.

Дане дослідження має на меті розкрити наступні теми. Український танець у сучасному просторі мистецтва має потенціал стати важливим чинником у формуванні національного культурного бренду на світовій сцені. Інтерпретація народних рухів засобами сучасної хореографії дозволяє зберегти їхню автентичність, водночас відкриваючи шлях до їх модерного осмислення. Використання принципів contemporary у дослідженні рухів цен-

трального регіону України відкриває нові підходи до аналізу, адаптації та сценічної реалізації традиційних танцювальних форм.

Contemporary dance, як один із провідних напрямів сучасної хореографії, характеризується пошуком нових форм руху, пластичною свободою та відкритістю до експерименту. Його технічні принципи – робота з гравітацією, усвідомлене використання центру тіла, принципи роботи в партері (groundwork), імпровізаційні методики, а також акцент на внутрішньому відчутті та сенсорно-тілесному досвіді – створюють можливості для глибокого осмислення й переосмислення традиційних рухових форм. Саме через поєднання етнічних рухових архетипів з технічними прийомами contemporary dance з'являється новий простір для діалогу між минулим і сучасним.

Інтерпретація основних рухів центрального регіону України за допомогою contemporary dance дозволяє не лише розширити палітру сценічних рішень і актуалізувати народну традицію у сучасному культурному просторі, а й сформувати методологічну основу для інтеграції українського танцю у глобальний мистецький контекст. Дослідження має наукову значущість, оскільки сприяє розвитку міждисциплінарного підходу в хореографії, формує нові педагогічні стратегії в підготовці майбутніх хореографів та підтримує культурний діалог між локальним і глобальним.

Аналіз досліджень. Нині можна спостерігати значний інтерес дослідників до проблеми збереження та інтерпретації українського народного танцю в контексті сучасних мистецьких практик. Питання історичного становлення та методики викладання українського народного танцю висвітлювали П. Вірський, С. Зубатов, Т. Повалій, К. Василенко, які визначили основні засади рухової лексики та педагогічні підходи до її збереження.

Етнографічні особливості українського танцю у творчості балетмейстерів, а також культурна специфіка його жанрового розмаїття були розглянуті у працях В. Гордєєва та А. Самохвалової. Дослідження І. Пісклової спрямовані на аналіз сучасних постановок на основі фольклорного матеріалу, що підтверджує актуальність пошуку нових сценічних форм збереження традиції.

Особливе місце посідають праці В. Грека та В. Грека у співавторстві з Т. Луговенко, у яких здійснено спробу інтеграції традиційного українського танцю та сучасної хореографії. Автори окреслюють методи стилізації народних рухів, підкреслюючи важливість поєднання автентики з інноваційними сценічними рішеннями. У цьому контексті також цікава стаття О. Пахотнюка, де

аналізується поява фольк-джаз-танцю як прикладу трансформації етнічної основи у сучасному культурному просторі.

Мета статті – проаналізувати етнографічні особливості рухової лексики українського народного танцю центрального регіону України та розкрити можливості її інтерпретації крізь технічні принципи contemporary dance з метою виявлення нових підходів до збереження та осучаснення народної традиції у сценічній та педагогічній практиці.

Виклад основного матеріалу. Танцювальні традиції українських регіонів є результатом багатовікового взаємозв'язку людини з природним середовищем, працею та суспільними умовами життя. У кожній місцевості вони набувають особливого характеру, що зумовлено як географічними чинниками, так і культурними контактами з іншими народами. Так, своєрідність народної хореографії Поліського регіону сформувалася широка та розмашиста пластика рухів з високими стрибками. Тоді як на Гуцульщині характерні дрібні рухи з невисокими стрибками і більш стриманою роботою рук у жіночій та чоловічій пластиці. Такі відмінності дозволяють простежити унікальність танцювального стилю кожного регіону, серед яких центральна Україна посідає особливе місце.

Танці цього регіону поєднують у собі елементи стриманості та експресії, віддзеркалюючи як багатство побутових традицій, так і широту простору. Водночас сучасна хореографія ставить нові завдання – не лише зберігати автентичні рухові форми, а й шукати способи їх осучаснення. Саме тут відкривається можливість інтеграції традиційних рухів у простір contemporary dance, що ґрунтується на принципах роботи з тілом, гравітацією, простором і внутрішнім відчуттям. Такий підхід дозволяє побачити знайомі форми під новим кутом, зберігаючи їх культурне коріння, але водночас надаючи їм нового звучання у сучасному мистецькому контексті.

Та розвиток сучасного українського народного хореографічного мистецтва немислимий без знання його історії (Вірський, 1969: 5). Так одним із історичних аспектів, які вплинули на розвиток характеру тілесної пластики центрального регіону України став одяг, який мав свої традиції.

У традиційному жіночому вбранні простежується поєднання утилітарності та виразної декоративності. Основу костюма складали вишита сорочка, плахта, передник (фартух або запаска), пояс та корсет. Значну роль відігравали головні убори й прикраси, що мали не лише естетичну, а й символічну функцію. Дівчата прикрашали себе стрічками та вінками, тоді як заміжні жінки носили

очіпки або хустки. Найхарактернішим елементом оздоблення вважалося намисто, поширене майже в усіх верствах населення. Взуття мало яскраве кольорове вирішення: переважали червоні, зелені чи жовті чобітки, часто з орнаментальними закаблуками, декор яких виконували за допомогою мідних цвяхів. Така система костюма відображала не лише соціальний статус і вікові особливості жінки, а й регіональну своєрідність матеріальної та духовної культури (Зубатов, 1969: 346).

У чоловічому вбранні центрального регіону України простежується поєднання практичності та виразної символіки. Основними елементами костюма були вишита сорочка, широкі шаровари та пояс (кушак), що підкреслював силует. Старші чоловіки у холодну пору року доповнювали одяг свиткою чи чумаркою. Взуття традиційно становили чоботи чорного або червоного кольору, а завершенням образу слугувала висока смушева шапка. На відміну від жіночого вбрання, прикраси у чоловічому костюмі майже не застосовувалися, оскільки головно декоративну та символічну функцію виконували саме елементи одягу (Зубатов, 1969: 353).

У процесі інтерпретації народного танцю необхідним є ґрунтовне дослідження та врахування історико-культурних особливостей конкретного регіону й окремого танцювального зразка, оскільки саме вони визначають специфіку рухової лексики, пластичну виразність, символіку жестів та динаміку хореографічної дії. Аналіз таких чинників дозволяє зберегти автентичність першоджерела, водночас створюючи підґрунтя для його творчого переосмислення й адаптації у сучасному сценічному чи педагогічному просторі.

Українська народна танцювальна традиція налічує численні жанри, які відображають культурну специфіку та історичні традиції регіону. Включаючи хороводи, які супроводжуються веснянками та купальськими піснями, ці танці часто мають сюжетний або побутовий характер, репрезентуючи явища природи, народний побут та працю, а також віддзеркалюючи народну героїку (Гордєєв, Самохвалова, 2025). Найпопулярніші танці центральних областей України – гопак, козачок, метелиця, повзунець, запорожці (Повалій, 2015: 60).

Контемпорарі-денс – це сукупність танцювальних систем та методів, що виникли внаслідок поєднання технік модерну та постмодерного танцю. Цей напрям у хореографії лише формується і є сплавом великої кількості технік, засобів роботи з рухами та тілом танцівника та індивідуального творчого підходу хореографа. Постійний експеримент із рухом, тілесним самовираженням танцівника дає змогу створити нову філософію танцю на основі вну-

трішніх відчуттів, природності руху і постійного підсвідомого занурення в себе (Грек, 2017).

Contemporary dance – це напрям, що постає на перетині традиції та експерименту. Його основою є уважність до дихання, природних ритмів і внутрішніх імпульсів, які стають джерелом руху. Ця техніка пропонує танцівникові не стільки повторювати задані форми, скільки відчувати, як тіло саме шукає шлях для вираження. З огляду на викладені вище визначення, лабораторія як інструмент практики пошуку, інтерпретації народного танцю засобами contemporary dance постає як продуктивний простір для формування та апробації нових художньо-пластичних рішень. Її діяльність сприятиме розробці різноманітних форм стилізації традиційної рухової лексики, що передбачає не лише збереження автентичних елементів, а й їхнє творче переосмислення у контексті сучасних хореографічних практик. Таким чином, подібний метод пошуку руху може стати інноваційним осередком, де поєднуються методи наукового аналізу й експериментальної творчості, забезпечуючи появу нових варіантів пластичної виразності та збагачення репертуару сучасного сценічного танцю.

З метою уникнення сприйняття танцювальної композиції як механічного поєднання базових рухів українського народного танцю з елементами contemporary dance перед початком постановчої роботи необхідно визначити технічні принципи сучасного стилю, які будуть використані для нашарування на автентичну лексику. Найбільш ефективні умови для реалізації такого підходу створюються у форматі творчої лабораторії, що дозволяє в експериментальний спосіб перевірити потенціал поєднання різних пластичних систем.

Одним із прикладів є застосування техніки contemporary dance – groundwork (робота в партері), яка відкриває широкі можливості для дослідження руху. При цьому важливо врахувати регіональну специфіку, зокрема особливості народного костюму Центральної України. Так, жіноча лексика танцю обмежується умовами традиційного одягу: наприклад, у танці «Гопак» плахта є доволі вузькою, що унеможливорює використання високих підйомів ноги чи надмірних розкривань убик. Натомість у танці «Козачок» рухова пластика позбавлена подібних обмежень. Щодо чоловічої лексики, то традиційні елементи нижнього рівня (присядки, акробатичні рухи) можуть органічно поєднуватися з перекатами через плече або слайдами з техніки contemporary dance.

Інший вектор пошуку передбачає роботу з базовими кроками (припадання, вірьовочка, перемінний крок, переступання). Їх можна трансфор-

мувати шляхом зміни рівня виконання на нижній та додаванням нових точок опори (дві руки, плече, голова, передпліччя).

Перспективним напрямом є й опрацювання жіночої обертальної техніки (веретина, обертас, упадання з поворотом, голубець із поворотом). Застосування принципу спіралі дозволяє структурувати пошук у кілька етапів: вертикальний рух від голови донизу, зворотній рух від стоп угору, а також горизонтальні вектори руху. Найбільш плідними є варіанти, де рух ініціюється від окремої частини тіла (грудна клітка, лікоть, таз, плече тощо).

Окремий пласт дослідження стосується принципу балансу та навмисного зміщення центру тіла. Така стратегія загострює відчуття гравітації й породжує моментум, що формує нові вектори руху після обертань.

Доцільним є аналізування вистукування як ритмічного малюнка, що можна реалізовуватися через відтворення звуку різними частинами тіла або шляхом збереження ритмічної структури та її відтворення за допомогою ізоляції та поліцентрії іншими центрами тіла.

Для проведення подібних лабораторних практик важливо виділяти достатньо часу (не менше 5 хвилин на кожне завдання). Додатковим інструментом аналізу може стати відеозапис занять, що сприяє більш глибокій рефлексії та фіксації результатів пошуку нової пластичної мови.

Висновки. До фольклорних матеріалів потрібно ставитися бережливо, як до коштовних знахідок (Василенко, 1997: 108). Поєднання традиційної та сучасної хореографії має подвійний

ефект: воно сприяє збереженню й популяризації національної спадщини та водночас розширює інструментарій сучасної сценічної практики. Отримані результати можуть бути застосовані у створенні концертних постановок, педагогічних програмах підготовки майбутніх хореографів та експериментальних мистецьких проектах.

Проведене дослідження дозволило простежити глибинний зв'язок між етнокультурними особливостями Центральної України та формуванням її унікальної танцювальної лексики. Встановлено, що традиційний костюм, соціально-побутові умови та географічні чинники визначили характер рухів. Таке підґрунтя формує пластичний код регіону, що є важливою складовою української культурної ідентичності.

Аналіз технічних принципів contemporary dance показав їхню здатність відкривати нові горизонти для переосмислення народної спадщини. Використання роботи з центром і гравітацією, groundwork, імпровізації та принципів тілесної усвідомленості створює умови для трансформації автентичних елементів у сучасний пластичний простір. Приклади адаптації присядок, притупів, обертів через contemporary dance демонструють продуктивність такого синтезу.

Таким чином, інтерпретація рухів Центральної України крізь технічні принципи contemporary dance постає як ефективний метод культурної інтеграції, що забезпечує актуальність традицій у глобальному мистецькому просторі та формує нові перспективи розвитку українського народно-сценічного танцю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василенко К. Український танець. Київ, 1997. 282 с.
2. Вірський П. Українські народні танці. Київ, 1969. 642 с.
3. Гордєєв В., Самохвалова А. Етнографічні особливості українського народного танцю в роботі балетмейстера. *Філософія та управління*. 2025. №4 (8).
4. Грек В. Інтерпретація народного танцю засобами сучасної хореографії. *Актуальні питання культурології*. 2017. №17. С. 166–171.
5. Зубатов С. Методика викладання українського народного танцю : підручник. Київ, 2017. 376 с.
6. Повалій Т. Теорія та методика викладання українського народного танцю. Суми, 2015. 250 с.

REFERENCES

1. Vasylenko K. (1997) *Ukrainskyi tanets* [Ukrainian dance]. Kyiv, 282 p. [in Ukrainian].
2. Virskiy P. (1969) *Ukrainski narodni tantsi* [Ukrainian folk dances]. Kyiv, 642 p. [in Ukrainian].
3. Hordieiev V., Samokhvalova A. (2025) *Etnohrafichni osoblyvosti ukrainskoho narodnoho tantsiu v roboti baletmeistera* [Ethnographic features of Ukrainian folk dance in the work of the choreographer]. *Filosofia ta upravlinnia*, №4(8). [in Ukrainian].
4. Hrek V. (2017) *Interpretatsiia narodnoho tantsiu zasobamy suchasnoi khoreohrafi* [Interpretation of folk dance by means of modern choreography]. *Aktualni pytannia kulturolohi*, № 17, pp. 166–171. [in Ukrainian].
5. Zubatov S. (2017) *Metodyka vykladannia ukrainskoho narodnoho tantsiu: pidruchnyk* [Methodology of teaching Ukrainian folk dance: textbook]. Kyiv, 376 p. [in Ukrainian].
6. Povalii T. (2015) *Teoriia ta metodyka vykladannia ukrainskoho narodnoho tantsiu* [Theory and methodology of teaching Ukrainian folk dance]. Sumy, 250 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 20.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 26.09.2025

Дата публікації: 23.10.2025